

DE SUPER THEO'S

Zeeuws-Vlaamse wereldkampioenen

Een familiefotoalbum fascineert al op jonge leeftijd. Het is een soort stripverhaal van de geschiedenis op micro niveau. Je komt er in aanraking met glimlachende of strak kijkende familieleden uit lang vervlogen tijden waarin je trekken van jezelf herkent. Hun namen worden je door je moeder in het spoor van Kleio ingefluisterd. Er zitten ook dikwijls foto's bij die volstrekt niet te plaatsen zijn. In mijn geval zo bijvoorbeeld een waarop mijn ouders temidden van een groep mensen met geknoopte zakdoeken op hun hoofd langs een open veld staan.¹ Toch kan het onbegrijpelijk lang duren voor je daar uiteindelijk vragen over gaat stellen: waar was het en tijdens welke gebeurtenis?

Paul van der Velde

Ik herinner me dat ik het ooit aan mijn vader heb gevraagd, maar zijn antwoord heeft niet beklifd dus vroeg ik het onlangs aan mijn moeder. Zij hoefde niet lang na te denken en zei: 'Het wereldkampioenschap wielrennen op de weg in Reims. Daar won Theo Middelkamp.' Hij was al een wielerheld voor zijn zege in 1947. Immers in 1936 was hij de eerste Nederlander

die een etappe in de Tour de France op zijn naam schreef en was hij drie keer kampioen van Nederland geweest.

Klapt m'n tuubke van veur

Theo Middelkamp (1914) komt evenals mijn moeder uit Nieuw-Namen. Het was daarom niet onbegrijpelijk

dat het idee geboren werd om de streekheld aan te moedigen te meer daar het volgens TheoFiel het jaar daarvoor in Zürich ook weinig gescheeld had. 'Na 200 kilometer had ik geen meter op kop gereden. Ze zaten allemaal steenkapot en alleen ik was nog fris. Ik loste iedereen. En toen sloeg m'n derailleur door m'n wiel.'² In mijn vaders bestelbus betrokken acht mannen en mijn moeder op een augustusdag om half drie in de ochtend richting Reims. Het was toen een reis zonder precedent voor een deel van het gezelschap dat nog nooit een stap buiten de streek had gezet. De tocht nam een kleine tien uur in beslag. Ze kwamen juist voor het begin van het evenement aan. Het was een hete augustusdag. De wielervedbaan had nog iets van een picknickplaats en er heerste een gemoedelijke atmosfeer. Mijn vader ruilde sloffen sigaretten voor wijn en salades met de Fransen en de stemming werd opperbest want Middelkamp was in supervorm. Toen hij als eerste over de meet ging, voerde de zelfbenoemde fanclub een vreugdedans om de wereldkampioen uit. Uitgelaten keerden ze huiswaarts en nog dikwijls boonden ze na over de unieke gebeurtenis waar zij getuige van waren geweest.

Laatst werd Middelkamp geïnterviewd in *NRC Handelsblad* en geeft hij een beschrijving van hoe hij de laatste kilometers van dat wereldkampioenschap had ervaren. 'In '47 in Reims was ik er alleen bijgekomen, van drie minuten ver. De laatste ronde was ik zeker al een dikke minuut weg, toerkes van zeveneneenhalf kilometer, klapt m'n tuubke van veur. Maar Goddet - de grote man van Frankrijk - had gezien wat er 't jaar daarvoor in Zürich gebeurd was met mij en die had gezegd, dat mag niet meer gebeuren, we gaan posten met fietsen zetten. Ik was alleen weg in de laatste ronde, iedereen was geklopt, ik rij plat en ik kon gelukkig een velo pakken. Ik kwam d'r weer terug bij, ging d'r over en 't was gedaan: ik was wereldkampioen.'³ Theo Verschueren (1943) was toen nog een kleuter en het zou nog 24 jaar duren voor hij wereldkampioen achter dery werd.

Uw fiets moet uw lief zijn!

Ik besloot deze held uit mijn geboortedorp St. Jansteen in zijn tegenwoordige woonplaats St. Niklaas op te zoeken.⁴ Hij was wel wat ouder geworden, maar had nog steeds dezelfde fysieke uitstraling. Een berensterke man met aders als kabels die er nog steeds zijn hand niet voor omdraait even vijftig kilometer te fietsen. Theo drijft met zijn zoon een bloeien-

Theo Verschueren met zijn zus achter de toonbank in de melkzaak in St. Jansteen rond 1960.

de fietsen annex bromfietsenhandel in St. Niklaas. Ex-wereldkampioen staat vermeld op zijn naamkaartje. Dat heeft volgens hem ook een praktische reden, want het opent nog steeds alle deuren voor hem.

We lopen naar zijn huis en nemen plaats in de keuken. De tafel is bezaaid met foto's en krantenknipsels. Als hij terugdenkt aan de tijd van zijn grote wielersuccessen raakt hij in trance en is niet meer te stoppen. Ik kende Theo aanvankelijk als zoon van de melkboer die elke dag de flessen volle melk met de blauwe dop bij ons in het portiek zette. Hij bracht die rond met een bakfiets en geeft toe dat hij op die manier flinke kuitspieren ontwikkelde die hem later vleugels gaven. Het cyclisme zat de Verschuereus in het bloed. Theo's vader Baziel, een van de vele Vlaamse vluchtelingen die zich tijdens de Eerste Wereldoorlog vlak over de grens in Zeeuws-Vlaanderen vestigden, had zelf ook gekoerst. Het lag dan ook voor de hand dat Theo - die altijd de Belgische nationaliteit heeft behouden - op zijn vijftiende zijn eerste koersfiets kreeg. Een jaar daarna begon hij serieus te trainen onder leiding van Cesar Bogaert. Die was zelf twee keer kampioen op de weg van Nederland geweest en kende de klappen van de zweep.

Theo Verschueren onklopbaar achter Noppie Koch.

Hij woonde net over de grens aan de Paal waar hij een café dreef. Cesar kreeg het bij Baziel voor elkaar dat Theo maar één melkronde moest doen. Dus van zes tot een uur deed Theo die en daarna een paar uur koersen in de omstreken van St. Jansteen. Daar waren toen nog veel modderige kasseienwegen. Terug thuisgekomen poetste Theo nog een klein uur nauwgezet zijn fiets. 'Uw fiets moet uw lief zijn', had Bogaert tegen hem gezegd en Theo volgde nauwgezet de aanwijzingen van Cesar op die geen tegenspraak dulde. In 1959 behaalde Theo zijn eerste overwinning en wel in zijn geboortedorp. Het was de eerste en tevens de zoetste. In de vijf jaar daarna won hij nog vele kermiskoersen en begon zich ook te wagen op de piste (tot 1960 was er een in Kapellebrug) waar hij later zijn grote triomfen zou vieren. Toen hij in 1965 kampioen dery van België werd, stond heel het dorp op zijn kop. Hij werd rondgereden in een grote Amerikaanse slee en iedereen liep uit om de 'vereremering' van de Steense Joris Driepinter op het bordes van het gemeentehuis mee te maken. Het was het begin van een profcarrière die tot 1977 zou duren.

Sporter van de eeuw van Hulst

Hoewel hij later als derykampioen bekend zou worden, lag zijn eerste ambitie bij het wielrennen op de weg. In de Ronde Elité in Frankrijk liet hij zijn visitekaartje achter want hij verbeterde in een tijdrit het record van Jacques Anquetil. Die vijfvoudig Tourkampioen was bepaald onder de indruk van de souplesse en kracht van Verschueren en zag hem als een toekomstige Tourwinnaar. Het Franse publiek was laaiend enthousiast over deze Jean Paul Belmondo uit de Lage Landen. Bijna won hij de hellerit Parijs Roubaix in 1966 maar werd uiteindelijk dertiende. Niet slecht voor een beginnende prof, maar het noodlot sloeg toe toen hij aan het trainen was voor Parijs Tours (1967).

Hij reed knal tegen een tractor aan waarbij zijn lever beschadigd raakte. Toch nam hij deel aan de moordende klassieker en kreeg daar tijdens een valpartij nog eens tien man over zich heen en een pedaal vol in zijn rug. Huilend en gebroken keerde Theo terug naar huis. De krachten ontvloeden hem en hij kon geen kilometer meer fietsen. Iedereen dacht dat het met zijn wielercarrière afgelopen was. Hij wilde

Eddy Merckx en Theo Verschueren in de ronde van St. Jansteen in 1967. Merckx won.

echter niet opgeven en raadpleegde elke sportdokter die er in Europa te vinden was. Volgens Theo bood uiteindelijk een kruidendokter uit Kieldrecht soelaas of had hij zijn miraculeuze herstel meer aan zijn ijzeren wil en sterke gestel te danken? Het ongeluk en de nasleep betekende wel dat hij afscheid nam van de weg om zich volledig op de piste te storten. Wie ooit een zesdaagse heeft bijgewoond, weet hoe steil de pistes zijn en hoe zinderend zo'n koers verloopt. Achter de denderende derny's reikt de snelheid van de coureurs tot wel 80 kilometer per uur. Valpartijen waren niet van de lucht en Theo brak nog wel eens een sleutelbeen. Dat stond een flitsende carrière niet in de weg.

Al snel bewees de naar eigen zeggen 'nogal ontplofbare Theo' voor de piste in de wieg gelegd te zijn door in 1968 zowel kampioen van België derny te worden en Peter Post (de grote rivaal van Theo) tijdens het Europees kampioenschap derny te verslaan. Hij zou dat kampioenschap nog vier keer winnen (1971-1974) maar zijn meest tot de verbeelding sprekende prestaties waren zijn zeges in de wereldkampioenschappen in Varèse in Italië (1971) en in Marseille (1972). Hij

geeft zijn gangmaker, de legendarische Noppie Koch, veel krediet voor zijn overwinningen. Koch zei over Verschueren: 'Theo Verschueren had enorm veel vertrouwen in mij. En ik gaf hem ook vertrouwen. Hij wist dat ik de beste was in mijn vak en andersom was het ook waar. Aan Theo was in die tijd niets te doen. Hij kon zich vastzuigen aan een wiel, ongeacht hoe snel je ook reed.'⁵ Juist in die tijd stopten veel van Theo's concurrenten en leek het erop dat hij nog een aantal jaren de piste zou controleren. Het liep anders. In 1973 openbaarden zich wondjes op zijn zitvlak. Hij negeerde die en zo konden ze uitgroeien tot een kwetsuur van fatale omvang. Na 1973 was het in wezen met zijn wielprofcarrière gedaan maar pas in 1977 zette hij er definitief een punt achter.

Het bewijs dat Verschueren een echte wereldkampioen en een onovertroffen tijdrijder is, kan daaraan afgelezen worden dat het werelduurrecord achter derny na dertig jaar nog steeds op zijn naam staat. *Cyclingnews* bericht: *Theo Verschueren, the only rider who could compete with Post in this discipline, broke the record for the last time [in 1970] and set it on 64 km 546. Since then no rider was capable to break this record.*⁶ Ik lees hem het citaat voor en hij is er zichtbaar door ontroerd. Hij veert op en laat me een schoenendoos vol medailles zien. 'Het is een prachtige tijd geweest en ik heb veel van de wereld gezien', mompelt de wereldkampioen, maar diep in zijn hart is hij een Steenenaar gebleven. Daarom vindt hij het jammer dat hij nooit gevraagd is om het startschot bij de jaarlijkse kermiskoers in zijn geboortedorp te geven. 'Maar allez ik ben toch sporter van de eeuw van Hulst geworden' en trots laat hij mij de oorkonde zien. We nemen afscheid en ik beloof hem eens met de koersleiding te gaan praten.

Noten

1. Archief Vortex. Fotoboek 1940-1950.
2. www.nrc.nl/W2/Lab/Profiel/Wielrennen/Middelkamp.html
Het interview is van Ward op den Brouw en verscheen op 1 oktober 1998 in NRC Handelsblad. In Goes is een wielclub naar Middelkamp vernoemd.
3. Ibid.
4. Veel van het volgende is ontleend aan een interview dat ik met Theo Verschueren had op 9 oktober 2001. Meer feitelijke informatie is ontleend aan: M. Stevelinck, *Circus Piste. Theo Verschueren de levende wielerslegende* (Sint-Niklaas 1998).
5. Stevelinck, *Circus Piste*, 124.
6. www.cyclingnews.com/results/1998/may98/may14.html